

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

Wydział Lekarski

Kraków, dnia 29 marca 2022r.

Recenzja pracy doktorskiej lek. med. Małgorzaty Karcz

Przedstawiona do oceny rozprawa lek. med. Małgorzaty Karcz pt. „Analiza doświadczeń i wiedzy polskich matek oraz personelu medycznego w zakresie laktacji i jej wybranych aspektów” składa się z 5 recenzowanych publikacji o łącznym współczynniku oddziaływania (IF – Impact Factor) równym 23,203 oraz 585 punktów według wykazu czasopism naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Poniżej lista artykułów:

1. Karcz K., Królak- Olejnik B., Vegan or vegetarian diet and breast milk composition – a systematic review. Crit rev Food Sci Nutr. 2021 61(7):1081- 1098 DOI: 10.1080/10408398.2020.1753650 Epub 2020 Apr 22 (IF11,176 MNiSW:200 punktów)
2. Karcz K., Lehman I., Królak- Olejnik B., Foods to Avoid While Breastfeeding? Experiences and Opinions of Polish Mothers and Healthcare Providers, Nutrients 2020, 12(6), 1644; <https://doi.org/10.3390/nu12061644> (If 5,717 MNiSW: 140 pkt)
3. Karcz K., Lehman I., Królak- Olejnik B., The link between knowledge of the maternal diet and breastfeeding practices in mothers and health workers in Poland, International Breastfeeding Journal volume 16, Article number: 58 (2021) DOI: 10.1186/s13006-021-00406-z(IF 3,461 MNiSW; 100 pkt)
4. Karcz K., Walkowiak M., Makuch J., Olejnik I., Królak – Olejnik B., Non-Nutritional Use of Human Milk Part 1: A Survey of the Use of Breast Milk as a Therapy for Mucosal Infections of Various Types in Poland, Int J Environ Res Public Health. 2019; 16(10): 1715. Published online 2019 May 16. doi: 10.3390/ijerph16101715 (IF 2,849 MNiSW 140 pkt)
5. Karcz K., Królak – Olejnik B., Wiedza personelu medycznego i matek karmiących piersią dotycząca wybranych aspektów laktacji – „diety” i pozazywieniowego zastosowania mleka / Medical personnel and breastfeeding mothers’ knowledge of selected aspects of lactation – „diet” and non-nutritional use of breast milk, Stand Med Pediatr. 2021; 18(3):377 – 385. MNiSW: 5pkt

Wszystkie artykuły zostały zamieszczone w wersji opublikowanej przez czasopisma.

Instytut Pediatrii | Katedra Pediatrii | Klinika Chorób Dzieci

ul. Wielicka 265, 30-663 Kraków, tel. +48 12 333 90 35, +48 12 333 90 36, e-mail: katedrapediatrii@cm-uj.krakow.pl

www.pediatrics.cm-uj.krakow.pl

1. Ocena merytoryczna

a. Trafność podjętej tematyki badawczej i jej oryginalność

Karmienie piersią jest najlepszym źródłem pożywienia dla większości niemowląt i zmniejsza ryzyko niektórych chorób zarówno u niemowląt, jak i matek. Wyłącznie karmienie piersią przez pierwsze 6 miesięcy, z kontynuacją karmienia piersią przez okres do 1 roku lub dłużej, wraz z wprowadzaniem pokarmów uzupełniających, jest zalecane przez wiele organizacji i towarzystw naukowych.

Wiele czynników wpływa na to, czy i jak długo niemowlęta są karmione piersią. Promocja i wsparcie karmienia piersią przez personel medyczny rozpoczyna się już w okresie prenatalnym i trwa przez okres śródporodowy i poporodowy. Jednak badania pokazują, że lekarzom i pielęgniarkom na ogół brakuje odpowiedniej edukacji i szkolenia w zakresie karmienia piersią. Lepsza edukacja w tej dziedzinie może pomóc im zdobyć odpowiednią wiedzę, umiejętności i pewność siebie, aby wspierać rodziny i opowiadać się za praktykami przyjaznymi karmieniu piersią.

W kontekście tych informacji dobór tematu badawczego lek. med. Karoliny Karcz uważam za w pełni uzasadniony. Określony przez Doktorantkę główny cel badań – ocena wiedzy polskich matek i personelu medycznego w zakresie wybranych aspektów laktacji uważam za oryginalny i niezwykle aktualny. Należy również zwrócić uwagę na dobrze sformułowane cele szczegółowe pracy, szczególnie ostatni cel – analiza wiedzy, nastawienia i praktyk związanych ze stosowaniem mleka kobiecego w celach pozażywieniowych przez matki w okresie laktacji – jest nowatorski i ma dużą wartość poznawczą.

b. Ocena uzyskanych rezultatów i ich znaczenie dla nauki i praktyki

Opublikowane w 4 pracach oryginalnych wyniki badań należy uznać za bardzo wartościowe. Na wyróżnienie zasługują analizy dotyczące porównania wiedzy matek i personelu medycznego. Doktorantka nie wykazała, aby istniały istotne różnice w odsetku poprawnych odpowiedzi na pytania dotyczące pokarmów jakie matka karmiąca piersią może spożywać. Wyniki oceny prawdziwości stwierdzeń dotyczących diety matki w okresie laktacji

czy też związku między sposobem odżywiania matki a dolegliwościami obserwowanymi u niemowlęcia są istotne z punktu widzenia praktycznego. Matki i personel medyczny udzielili około od 70 do 99% poprawnych odpowiedzi. Doktorantka na podstawie tych badań oceniła, że wiedza dotycząca karmienia piersią jest dobra. Z drugiej jednak strony Autorka wykazała, że 30% matek podejmuje decyzje o rozpoczęciu diety eliminacyjnej, co następnie było istotną przyczyną przerwania karmienia piersią.

Niezwykle ciekawe są również wyniki oceny funkcjonowania w Polsce mitów dotyczących żywienia matek karmiących. Jednym z zaskakujących obserwacji jest fakt, że mniej niż 70% lekarzy wie, że nie ma specjalnych rekomendacji żywieniowych dla kobiet karmiących piersią, czy też, że tylko 40% pracowników medycznych odpowiedziało prawidłowo na pytanie dotyczące wpływu picia wody na laktację. Z praktycznego punktu widzenia ważne są też informacje wynikające z odpowiedzi zarówno personelu medycznego jak i matek na pytania dotyczące związku pomiędzy dietą matki a występowaniem chorób alergicznych u dziecka. Prawie 25% matek i 20% pracowników medycznych zaleciłoby zastosowanie diety eliminacyjnej u matki w przypadku wystąpienia rumienia na skórze twarzy dziecka.

Oba przedstawione powyżej artykuły trzeba interpretować z uwagą i zawierają bardzo dużo interesujących treści. W mojej ocenie warto by było podkreślić w pracy znaczenie obserwacji, że personel medyczny i matki odpowiadały podobnie – jest to jednoznaczne wskazanie na braki w wiedzy personelu medycznego, które powinny być uzupełniane.

Artykuł nr 4 podejmuje interesujący temat pozażywnieniowego zastosowania mleka kobiecego. Dla wielu pracowników medycznych zagadnienie to może wydawać się zaskakujące i może nawet humorystyczne, ale jak Doktorantka świetnie to wykazała jest już obecne w codziennym życiu. Ponad 70% respondentów badania przyznało, że miało styczność z informacjami o zastosowaniu mleka kobiecego w profilaktyce i leczeniu chorób błon śluzowych, a ponad 30% wypróbowało przynajmniej jedno z zastosowań w praktyce. Dodatkowo ponad 50% badanych wyraziło chęć pozażywnieniowego zastosowania mleka kobiecego w przyszłości. Co niezwykle istotne ponad 1/3 ankietowanych matek informacje o możliwości takiego zastosowania mleka kobiecego otrzymała od personelu medycznego. Warto podkreślić (co Doktorantka zrobiła w artykule), że nie ma dowodów zarówno na skuteczność jak i bezpieczeństwo takich interwencji.

Artykuł 5 zawiera w części materiał opublikowany we wcześniejszych pracach, jest jednak ważny ze względu na fakt, że opublikowany jest w języku polskim w czasopiśmie, które ma szansę dotrzeć zarówno do lekarzy jak pielęgniarek, położnych pracujących w oddziałach noworodkowych.

- c. Poprawność formalno-językowa, stylistyczna i interpunkcyjna

Przedstawiona rozprawa doktorska jest poprawna językowo, stylistycznie i interpunkcyjnie. Niestety muszę zwrócić uwagę na okładkę rozprawy, gdzie w tytule znalazł się błąd ortograficzny.

2. Ocena metodologiczna

- a. Dobór literatury, umiejętność wykorzystania źródeł

Wszystkie publikacje składające się na rozprawę doktorską oparte są o prawidłowo dobrane piśmiennictwo naukowe i świadczą o dużych umiejętnościach Doktorantki w wykorzystywaniu źródeł naukowych.

- b. Poprawność formułowania problemów i hipotez (założenia badawcze)

Doktorantka w części wstępnej rozprawy doktorskiej właściwie przedstawiła założenia badawcze. Jasno sformułowała główny cel pracy oraz cele szczegółowe. Każda z prac oryginalnych również ma określony cel.

- c. Trafność doboru metod i narzędzi badawczych, umiejętność ich zastosowania

Wszystkie prace oryginalne mają charakter badań opisowych z użyciem autorskich kwestionariuszy. Obejmują dwie grupy respondentów: personel medyczny oraz polskie matki, które urodziły zdrowe dzieci w fizjologicznym terminie porodu i karmiły je piersią lub własnym mlekiem niebezpośrednio z piersi. Dobór metod i narzędzi badawczych jest prawidłowy.

Ze względu na charakter badania (badanie kwestionariuszowe) istnieją różne ryzyka i ograniczenia we wnioskowaniu. W żadnej z prezentowanych prac oryginalnych oraz we wstępie do rozprawy nie znajdują się informacje na ten temat. Oczywiście, nie stanowi to zarzutu do rozprawy (prawdopodobnie recenzenci czasopism nie wymagali tego elementu w dyskusjach publikacji), ale w mojej opinii tego typu informacje powinny być umieszczone w omówieniu prac. Warto by podnieść te zagadnienia (np. czy badana grupa jest reprezentatywna, ograniczenia badania wynikające z faktu, że rekrutacja odbywała się poprzez wybrane internetowe kanały informacyjne itp.) w trakcie publicznej obrony pracy doktorskiej.

d. Poprawność układu pracy i struktury podziału treści

Rozprawa obejmuje 105 stron. Rozpoczyna się spisem treści i listą użytych skrótów. Na następnych stronach znajduje się omówienie zawierające listę publikacji stanowiących podstawę przeprowadzenia przewodu doktorskiego, opis podjętego tematu, cel pracy, materiał i metody, wyniki i wnioski. Ta część zawarta jest na 17 stronach. Na początku Doktorantka opisuje znaczenie karmienia naturalnego oraz czynniki wpływające na rozpoczęcie i kontynuowanie karmienia piersią. Przedstawia aktualne dane dotyczące tego zagadnienia w Polsce i prawidłowo diagnozuje istniejące problemy. Oceniając tę część rozprawy stwierdzam, że Doktorantka bardzo dobrze wprowadza w nim zagadnienia związane z rozprawą. W następnej części zawarte są zbiorczo metody badawcze wykorzystane we wszystkich publikacjach, po których następuje prezentacja wyników opublikowanych w poszczególnych artykułach. Całość tej części kończy spis piśmiennictwa składający się z 22 pozycji i uporządkowany jest zgodnie z kolejnością cytowania.

Kolejnymi elementami rozprawy są streszczenia w języku polskim i angielskim. W streszczeniach należy zwrócić uwagę na niespójność celu pracy, który zawarty jest w głównej części a ograniczony jedynie do jednego punktu w streszczeniach.

Całość zamykają pełne wydruki opublikowanych artykułów, po których zostały umieszczone oświadczenia autorów określające rolę Doktorantki w każdej publikacji.

3. Wniosek końcowy (konkluzja)

Przedstawiona rozprawa stanowi wartościową ocenę doświadczeń i wiedzy polskich matek oraz personelu medycznego w zakresie laktacji. Ma zarówno walory poznawcze, praktyczne, jak też świadczy o umiejętności formułowania zadań badawczych i organizacji warsztatu naukowego. Przedstawione uwagi nie mają charakteru krytycznego.

Rozprawa doktorska **lek. med. Karoliny Karcz pt. „Analiza doświadczeń i wiedzy polskich matek oraz personelu medycznego w zakresie laktacji i jej wybranych aspektów”** spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. 2018 poz. 1668)

W związku z powyższym stawiam wniosek do Rady Dyscypliny Nauki Medycznej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie lek. med. Karoliny Karcz do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Ze względu na wysoką wartość merytoryczną rozprawy wnioskuję o wyróżnienie pracy.

Katedra Pediatrii UJ CM

prof. dr hab. med. Przemko Kwinta
kierownik